

Чедомир МИРКОВИЋ

НА ДУХОВНИМ ОСНОВАМА НАШЕГ ПОДНЕБЉА

Скица за портрет Миодрага Павловића

Миодраг Павловић је, ван сваке сумње, класик српског песништва, и уз то, један од оних стваралаца који су српској поезији обезбедили универзална поетичка упоришта и сигурне теоријске оквири. У пуном су складу, и у многострукој су сагласности, његове књиге стихова, његова есејистичка залагања за модеран песнички дух, као и антологичарски рад којим су наглашавани континуитети наше поезије. Такође, овај аутор и данас, са несмањеном свежином, луцидношћу и маштовитошћу, наставља своју оригиналну дубоко индивидуализовану, стваралачку авантуру, пленећи увек изнова, и тумаче и љубитеље поезије.

Од првих песничких збирки, од *87 њесама* (1952) и *Сјуба сећања* (1953), преко *Млека искони* (1963), *Велике Скијице* (1969) *Нове Скијице* (1970), све до *Певања на Виру* (1977), *Видовнице* (1979), *Дивној чуда* (1982), *Следства* (1985), *Књиге старословне* (1989), *Уласка у Кремону* (1990) и до најновијих збирки, Миодраг Павловић, је на искуству наше националне али и свеколике духовности, градио један особен, препознатљив и омамљив песнички свет, заснивајући га на сугестивној фигуративности, снажној асоцијативности и мудрим језичким одабирима. Његове новије књиге можда нису, попут првих, оних из педесетих година, плениле дражима непознатог и привлачностима модерног песничког израза – стога што је модерни песнички говор брзо освајао нашу поезију и постајао њена суштинска особеност – али су, безмало редовно, употпуњавале и проширивале амбициозно засноване пројекте поетског и интелектуалног трагања за широким историјским културним и интелектуалним подручјима.

Из књиге у књигу, све до данашњег дана, Миодраг Павловић је остао доследан интересовању за духовне вертикале, за судбинска изходишта, за цивилизацијске условљености, за најдубље слојеве језичког памћења. Мада су поједине књиге, а то су књиге из новије песничке фазе, везане за прецизно одређене инспирацијске изазове, па и за непосредне објекте претворене у метафору, неспутано кретање по широкој скали тема и мотива, уз непрекидно сједињавање личног, националног и универзалног, остало је једна од главних константи Павловићевог песничког рада. А посебан тематско-мотивски лук представља трагање за

духовним основама нашег поднебља и наших менталних склопова, и то по координатама које пролазе и кроз колективно, народно искуство, сачувано у епском и лирском стваралаштву и кроз Средњи век (са посебно маркантном интелектуалном тачком коју чине средњевековни српски списатељи са Стефаном Лазаревићем у средишту), и кроз светогорско трајање као фасцинантан тријумф духа над хаосом, и сежу све до Синајске горе, библијских времена и Мојсијевих закона, али и до риболких завештања Лепенског вира.

Ваља, и то баш овом приликом, поменути да две особености обележавају новију фазу Павловићевог песничког рада: увећана историчност и филозофска конзистентност, а обе као део својеврсног песничког сцијентизма

Не умањујући интензитет густих снопова асоцијативности и не одвајајући се од мотивских подручја човекових ископских побуда и архетипских матрица, песник је све одређенији у пропознавању најсуптилнијих и симболички најинспиративнијих сегмената колективног трајања у времену. И кад пева о односу лепог и божанског, и кад хоће стиховима да дефинише раздаљину између човека и Творца, и кад се бави смислом и природом истине, и кад пребира по суштини стварања и по смислу жртвовања, и кад наслућује могућност и исходште откровења, Павловић уводи у песничко ткиво свест о конкретној историји и о једном компактном искуству заснованом на српској и византијској варијанти поимања живота.

Мада на први поглед у нескладу с претходним обележјима, с наглашенијом и препознатљивом историчношћу уосталом, Павловићева поезија врло много инсистира на парадоксима, чак их и за тему често узима! Филозофска дубина и филозофска доследност чине све битнији слој у вишезначности ове поезије. Сасвим изречито можемо да тврдимо да је поезија Миодрага Павловића – а нарочито профили појединих од најновијих збирки, каква је, на пример, *Књи́га сѣтарословна* – најдаља тачка до које је наша данашња поезија уронила у подручје филозофских апстракција, а није се лишила метафорике и језичке асоцијативности као најпоузданијих ознака поетског саопштавања. А посебно зраче димензије израсле на темељима православне филозофске мисли. То је заиста област значајних песничких и поетско-мисаоних продора, нешто што је обogaћење за целокупну историју наше поезије; о томе ће бити потребна и посебно документована критичка вредновања.

Чак и силуетарно насликан, и пригодно обојен, књижни портрет Миодрага Павловића био би непотпун без указивања на антологичарски рад, на књиге какве су *Анџологија српској њесничшва од XII до XX века* (1964), у којој је практично оваплаћено залагање за успостављањем дубинских веза с песничком традицијом, *Анџологија лирске народне њезије* (1982), која ће на нови, наглашено неромангичарски, начин афирмисати инспиративност колективног певања и повезаност поезије с ритуалима, или пак *Анџологија модерне енглеске њезије* (1957) и *Анџологија европској романџизма* (1969), којима је сугерисана напоредост и закономерност духовних струјања у песништву. А есејистичке књиге

попут *Рокова поезије* (1959), *Осам песника* (1964), *Дневника ђене* (1972), *Поезије и културе* (1974), *Поетике модерној* (1978), *Нишњих ђеља и свадбара* (1979), многоструко су допринеле – својом провокативношћу, нешематизованим расправама и аргументацијом – и стабилизовању модерног духа, и појмовном диференцирању авангардности од модерности, и свести о универзалном смислу културе, и неопходностима поетичких заснованости.

Миодраг Павловић је, још пре више од четири деценије, наметнуо нашој поезији и нашој свести о поезији и култури високе, европске и светске, критеријуме. А ево, све до данас – а и данас с несмањеном свежином и оригиналношћу – и сâм успешно удовољава и највишим стандардима, и захтевима за новим продорима, и ерудитној ширини и неопходностима дубоко личног стваралачког печата.